

Predmet C-454/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

18. srpnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Dioikitiko Dikastirio Diethnous Prostatias (Cipar)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

19. lipnja 2023.

Tužitelj:

K.A.M.

Tuženik:

Republika Cipar

Premet glavnog postupka

Tužba kojom tužitelj iz glavnog postupka pobija odluku Anatheoritikisa Archis Prosfygon (Tijelo za nadzor izbjeglica, Cipar) od 30. srpnja 2019. kojom je odbijena njegova žalba u upravnom postupku podnesena protiv odluke Ypiresije Asylou (Služba za azil, Cipar) od 12. travnja 2019. o opozivu statusa izbjeglice koji je potomje tijelo priznalo tužitelju.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje članka 14. stavka 4. točke (a) Direktive 2011/95 s obzirom na primarno pravo Unije i međunarodno prvo – Članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Mogu li se odredbe članka 14. stavka 4. točke (a) Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje

međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (preinačena), kojima se predviđa da se status izbjeglice može opozvati ako postoje opravdani razlozi da dotična osoba predstavlja opasnost za sigurnost države koja pruža zaštitu, s obzirom na odredbe članka 78. stavka 1. UFEU-a i Ženevske konvencije o statusu izbjeglica te članka 18. Povelje Europske unije o temeljnim pravima o pravu na azil tumačiti na način da se njima dopušta opoziv statusa izbjeglice u vezi s prošlim postupanjima izbjeglice ili navodnim radnjama koje je izbjeglica počinio prije ulaska u državu koja pruža zaštitu koji su se dogodili izvan države koja pruža zaštitu i koji nisu obuhvaćeni postupanjima koja predstavljaju razlog za isključenje iz statusa izbjeglice s obzirom na odredbe članka 1. [odjeljka] F Ženevske konvencije o statusu izbjeglica i članka 12. Direktive 2011/95 o isključenju, kojima se taksativno utvrđuju razlozi zbog kojih osoba može biti isključena iz statusa izbjeglice?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na [prvo pitanje]: je li članak 14. stavak 4. točka (a) koji se tumači na takav način u skladu s člankom 18. Povelje i člankom 78. stavkom 1. UFEU-a kojima se predviđa, među ostalim, usklađenost sekundarnog prava [Unije] sa Ženevskom konvencijom čija je klauzula o isključenju, predviđena člankom 1. [odjeljka] F, taksativna i treba je usko tumačiti?

3. Na koji način treba tumačiti pojam „opasnost za sigurnost države” u kontekstu primjene članka 14. stavka 4. točke (a) Direktive 2011/95/EU s obzirom na izrazito visok standard samog pojma koji se predviđa člankom 33. stavkom 2. Ženevske konvencije i ozbiljnih posljedica za izbjeglicu čiji se status opozove i, konkretno, može li taj članak obuhvaćati ocjenu opasnosti u vezi s navodnim radnjama ili postupanjima prije ulaska u državu koja pruža zaštitu? Može li pojam „opasnost za sigurnost države” u kontekstu primjene članka 14. stavka 4. točke (a) Direktive 2011/95/EU obuhvaćati radnje ili postupanja izbjeglice koji se nisu dogodili u toj državi?

Relevantne odredbe međunarodnog prava

Konvencija o statusu izbjeglica, potpisana 28. srpnja 1951. u Ženevi (u daljnjem tekstu: Ženevska konvencija): članak 1. [odjeljka] F

Relevantne odredbe prava Unije i sudska praksa Suda

Ugovor o funkcioniranju Europske unije: članak 78. stavak 1.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja): članak 18.

Direktiva 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite

(SL 2013., L 180, str. 60.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 249. te ispravci SL 2020., L 76, str. 38. i SL 2020., L 415, str. 90.): uvodne izjave 49. i 50. te članak 2. točka (o).

Direktiva 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (SL 2011., L 337, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 248. i ispravak SL 2020., L 76, str. 37.): članak 12. stavak 2. i članak 14. stavak 4.

Presude od 9. studenoga 2010., B i D (C-57/09 i C-101/09, EU:C:2010:661); od 4. travnja 2017., Fahimian (C-544/15, EU:C:2017:255); od 14. svibnja 2019., M i dr. (Opoziv statusa izbjeglice) (C-391/16, C-77/17 i C-78/17, EU:C:2019:403); od 6. listopada 2020., La Quadrature du Net i dr. (C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791); od 6. listopada 2021., W. Ž. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje) (C- 487/19, EU:C:2021:798) i od 22. rujna 2022., Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság i dr. (C- 159/21, EU:C:2022:708).

Relevantne odredbe nacionalnog prava

Zakon o izbjeglicama iz 2000. (L. 6(I)/2000): članak 6.A stavci 1., 1.A i 2.

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Tužitelj je 29. prosinca 2018. nezakonito ušao na državno područje Republike Cipra preko okupiranih područja. Zahtjev za odobravanje međunarodne zaštite podnio je 10. siječnja 2019. S tužiteljem su 18. siječnja i 20. ožujka 2019., dok se nalazio u pritvoru, obavljani razgovori kako bi se razmotrio njegov zahtjev.
- 2 Ciparski Ured za borbu protiv terorizma uputio je 28. siječnja 2019. povjerljivi dopis Službi za azil u kojem je istaknuo da podnositelj zahtjeva predstavlja opasnost.
- 3 Nakon što je razmotrila zahtjev podnositelja zahtjeva, Služba za azil odlučila je da će mu priznati status izbjeglice. Međutim, njegov zahtjev odbio je načelnik Službe za azil na temelju članka 6.A stavka 1. točke (c) Zakona o izbjeglicama u skladu s kojim se „status izbjeglice opoziva ako načelnik [...] smatra da dotična osoba zbog opravdanih razloga predstavlja opasnost za sigurnost države”.
- 4 Konkretno, u odluci Službe za azil detaljno su navedeni argumenti koje je podnositelj zahtjeva istaknuo u svim fazama njegova zahtjeva za azil, a ti argumenti podijeljeni su na tri bitne činjenice, odnosno: i. na marokansko državljanstvo podnositelja zahtjeva; ii. na to da je njegov vjerski status taj da je

ateist te iii. na navodni strah podnositelja zahtjeva da će u slučaju vraćanja u Maroko biti progonjen zbog svojeg statusa ateista.

- 5 Nakon što je ispitala osobnu vjerodostojnost podnositelja zahtjeva i provela neovisnu istragu radi prikupljanja informacija o situaciji u Maroku u pogledu vjerskih pitanja i postupanja prema ateistima i drugim manjinama u društvu, Služba za azil prihvatila je argumente podnositelja zahtjeva u odnosu na sve činjenice.
- 6 Međutim, na temelju članka 6.A stavka 1. točke (c) Zakona o izbjeglicama i uzimajući u obzir dopise Odjela za registar stanovništva i useljenika, kao i dopis Odjela za borbu protiv terorizma, u kojima se upućuje na to da podnositelj zahtjeva predstavlja opasnost za ciparsko društvo i sigurnost države, Služba za azil odlučila je podnositelju zahtjeva opozvati status izbjeglice.
- 7 Dopis Službe za azil kojim je odbijen tužiteljev zahtjev dostavljen je tužitelju 16. travnja 2019.
- 8 Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu u upravnom postupku Tijelu za nadzor izbjeglica koje je 30. srpnja 2019. donijelo odluku kojom je potvrđena odluka Službe za azil, pri čemu je zaključilo da je podnositelj zahtjeva dokazao da ispunjava uvjete koji su potrebni za priznavanje statusa izbjeglice zbog vjerskih razloga. Međutim, uzimajući u obzir činjenicu da se smatralo da tužitelj predstavlja opasnost za ciparsko društvo i sigurnost države, navedeno tijelo smatralo je da se tužitelju ne može priznati status izbjeglice i da njegov status izbjeglice stoga treba opozvati u skladu s člankom 6.A stavkom 1. točkom (c) i člankom 6.A stavkom 1. Zakona o izbjeglicama.
- 9 Tužitelj je 14. listopada 2019. podnio tužbu Dioikitikou Dikastirio Diethnous Prostatias (Upravni sud za međunarodnu zaštitu, Cipar) i zatražio poništenje navedene odluke Tijela za nadzor izbjeglica.
- 10 Podnositelj zahtjeva, koji se nalazio u pritvoru, pušten je na slobodu 24. veljače 2020. nakon što je Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias (Vrhovni sud Republike Cipra, Cipar) prihvatio njegov zahtjev za povlaštenu *habeas corpus*.
- 11 Tužiteljev odvjetnik podnio je 21. travnja 2021. zahtjev za donošenje rješenja kojim će se u skladu s člankom 267. UFEU-a Sudu uputiti niz prethodnih pitanja koja se navode u prilogu tom zahtjevu.

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

- 12 Glavni tužiteljev argument jest da je Sudu potrebno uputiti pitanje kako bi se utvrdilo treba li odredbe članka 14. stavka 4. točke (a) Direktive 2011/95, kojima se predviđa da se status izbjeglice može opozvati ako postoje opravdani razlozi da dotična osoba predstavlja opasnost za sigurnost države koja pruža zaštitu, tumačiti na način da se njima dopušta opoziv statusa izbjeglice u vezi s prošlim

postupanjima izbjeglice ili navodnim radnjama koje je izbjeglica počinio prije ulaska u državu koja pruža zaštitu koji su se dogodili izvan države koja pruža zaštitu i koji nisu obuhvaćeni postupanjima koja predstavljaju razlog za isključenje iz statusa izbjeglice niti mogu biti obuhvaćeni člankom 33. Ženevske konvencije kao postupanja prije ulaska u državu koja pruža zaštitu.

- 13 U slučaju potvrdnog odgovora na navedeno pitanje postavlja se pitanje o tome proširuje li se takvim tumačenjem taksativan popis slučajeva u kojima je dopušteno isključenje iz statusa izbjeglice u skladu sa Ženevskom konvencijom.
- 14 Republika Cipar, posredstvom Službe za azil (u daljnjem tekstu: tuženik), predlaže da se zahtjev odbije. Tuženik prigovara da nije ispunjen nijedan od uvjeta predviđenih člankom 267. UFEU-a za upućivanje prethodnog pitanja Sudu, a osobito uvjet u pogledu nepostojanja pravnog lijeka prema nacionalnom pravu.
- 15 Tvrdi da je članak 14. stavak 4. točka (a) Direktive 2011/95 nedvosmislen te da se u svakom slučaju u ovom predmetu primjenjuje članak 14. stavak 5. navedene direktive. Osim toga, članak 6.A Zakona o izbjeglicama usklađen je s navedenom direktivom i njime se dopušta opoziv statusa izbjeglice tijekom razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu podnositelja zahtjeva. Naposljetku, tuženik tvrdi da tužitelj ne može od Suda tražiti ispitivanje sekundarnog prava u skladu s odredbama međunarodnog prava, nego samo u skladu s Ugovorima i primarnim pravom.
- 16 Osim toga, tuženik tvrdi da se pojam „opasnost za sigurnost države” tumačio u pravu Unije i da su pitanja nacionalne sigurnosti u isključivoj nadležnosti država članica.
- 17 Tuženik usto navodi da tužitelj svojim zahtjevom nastoji ishoditi ispitivanje pitanja koja se odnose na usklađenost nacionalnog prava s pravom Unije, što nije u nadležnosti Suda.
- 18 Također tvrdi da se ispitivanje usklađenosti prava Unije sa Ženevskom konvencijom, na koje se odnosi drugo prethodno pitanje, nalazi izvan područja primjene članka 78. UFEU-a i da treće prethodno pitanje nije relevantno za problematiku koja se ispituje.
- 19 Osim toga, tuženik naglašava da, s obzirom na to da postoji sudska praksa o tumačenju odredbe Zajednice, sud koji je uputio zahtjev nema obvezu Sudu uputiti prethodno pitanje jer se time odgađa odlučivanje o predmetu i pravilno sudovanje.
- 20 Tužitelj naglašava da je, iako je obuhvaćeno diskrecijskom ovlašću suda koji je uputio zahtjev, postavljanje prethodnih pitanja potrebno tom sudu kako bi mogao donijeti odluku osobito o tumačenju odredbi Direktive 2011/95 s obzirom na odredbe UFEU-a i Ženevske konvencije jer je ta konvencija temelj cijele zajedničke politike Unije u području azila.

- 21 Osim toga, tužitelj tvrdi da se uvjet da „protiv odluke nema pravnog lijeka prema nacionalnom pravu” odnosi na slučajeve u kojima sud čija se odluka ne može pobijati obvezno upućuje zahtjev za prethodnu odluku, a ne na slučajeve u kojima zahtjev za prethodnu odluku predstavlja samo mogućnost, kao što je to slučaj u ovom predmetu. Tužitelj također pojašnjava da je „na Sudu da nacionalnom sudu koji je postavio prethodno pitanje pruži elemente za tumačenje prava Unije koje smatra nužnima za rješavanje spora u glavnom postupku, uzimajući u obzir informacije koje sadržava odluka kojom se upućuje zahtjev glede nacionalnog prava primjenjivog na spor o kojem je riječ i na činjenice iz postupka koje ga obilježavaju” (presuda od 6. listopada 2021., *W. Ž.* (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje), C- 487/19, EU:C:2021:798, t. 78.).
- 22 Osim toga, u pogledu tuženikova argumenta, prema kojem je cilj drugog prethodnog pitanja provjeriti usklađenost prava Europske unije sa Ženevskom konvencijom, tužitelj tvrdi da se samim člankom 78. stavkom 1. UFEU-a utvrđuje da zajednička politika azila treba biti u skladu sa Ženevskom konvencijom. Tužitelj također navodi relevantnu sudsku praksu Suda (presuda od 14. svibnja 2019., *M i X* (Opoziv status izbjeglice), C-391/16, C-77/17 i C-78/17, EU:C:2019:403) u kojoj je Sud jednim dijelom odlučivao o usklađenosti Direktive 2011/95/EU sa Ženevskom konvencijom. Osim toga, valja naglasiti da je cilj tih prethodnih pitanja tumačenje prava Europske unije, a ne nacionalnog prava ili usklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije.
- 23 Kad je riječ o pojmu „opasnost za sigurnost države”, tužitelj tvrdi da je Sud stvarno tumačio taj pojam u više navrata, ali uvijek s obzirom na okolnosti i činjenice svakog konkretnog slučaja te da stoga još uvijek postoji praznina u tumačenju područja primjene članka 14. stavka 4. točke (a) Direktive 2011/95. Osim toga, tužitelj naglašava proturječnost u tvrdnjama tuženika koji smatra, s jedne strane, da je pojam o kojem je riječ obuhvaćen isključivom nadležnošću država članica i, s druge strane, da se taj pojam već tumačio u pravu Unije.
- 24 U odgovoru na sve navedeno tuženik tvrdi da članak 33. Ženevske konvencije nije primjenjiv u ovom slučaju, s obzirom na to da ne proizlazi da postoji odluka o protjerivanju tužitelja i da tužitelj zadržava pravo boravka do zaključenja postupka povodom njegove tužbe te da, slijedom toga, nije relevantna ocjena usklađenosti članka 14. stavka 4. točke (a) Direktive 2011/95 s tim člankom.
- 25 Tuženik također tvrdi da postoji sudska praksa Suda kojom je utvrđena usklađenost prava na oduzimanje međunarodne zaštite iako to predstavlja povredu Ženevske konvencije, pri čemu istodobno navodi sudsku praksu Suda u prilog svojem stajalištu i kako bi ga opravdao. Tuženik se poziva, s jedne strane, kad je riječ o pojmu „opasnost za sigurnost države” na presudu od 4. travnja 2017. (*Fahimian*, C-544/15, EU:C:2017:255) i na mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Szpunara u predmetu *Fahimian* (C-544/15, EU:C:2016:908, t. 47. do 79.) te, s druge strane, na presudu od 14. svibnja 2019., *M i dr.* (Opoziv statusa izbjeglice) (C-391/16, C-77/17 i C-78/17, EU:C:2019:403, t. 105. do 112.), u prilog svojem

stajalištu prema kojem se članku 33. Ženevske konvencije ne protivi sekundarno pravo i, u proširenom smislu, primarno pravo. Osim toga, tuženik se pozvao na mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Watheleta u spojenim predmetima M i dr. (C-391/16, C-77/17 i C-78/17, EU:C:2018:486, t. 95. do 103.) koji se odnose na pitanje usklađenosti članka 14. stavka 4. Direktive 2011/95 s člankom 18. Povelje i člankom 78. stavkom 1. UFEU-a.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 26 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, stranke se slažu u pogledu toga da se činjenice koje su dovele do odluke o opozivu statusa izbjeglice podnositelju zahtjeva odnose na postupanja i/ili radnje podnositelja zahtjeva u prošlosti, prije njegova ulaska u državu.
- 27 Sud koji je uputio zahtjev uzima u obzir sudsku praksu Suda na koju se pozvao tužitelj i kojom se, prema mišljenju tog suda, dokazuje da su slična pitanja postavljena u drugim predmetima, ali da ne postoji odgovor na posebna pitanja postavljena u glavnom postupku.
- 28 Konkretno, sud koji je uputio zahtjev upućuje na presudu Suda od 14. svibnja 2019., M i dr. (Opoziv statusa izbjeglice) (C-391/16, C-77/17 i C-78/17, EU:C:2019:403). Sudovi koji su uputili zahtjev pitali su Sud predstavljaju li odredbe Direktive 2011/95 kojima se državama članicama dopušta da opozovu status izbjeglice ili odbiju priznavanje statusa izbjeglice klauzulu o prestanku ili isključenju koja nije sadržana u Ženevskoj konvenciji. Sudu je postavljeno pitanje o tome jesu li osporavane odredbe Direktive 2011/95 valjane s obzirom na pravna pravila Povelje i UFEU-a na temelju kojih politika Unije u području azila treba poštovati Ženevsku konvenciju.
- 29 Sud je presudio da su valjane odredbe Direktive 2011/95 koje se odnose na opoziv i odbijanje odobravanja statusa izbjeglice zbog razloga povezanih sa zaštitom sigurnosti ili društva države članice domaćina. Sud je naglasio da učinak opoziva i odbijanja priznavanja statusa izbjeglice nije taj da se osoba kod koje postoji osnovani strah od proganjanja u vlastitoj zemlji podrijetla lišava statusa izbjeglice ili prava koja se Ženevskom konvencijom dodjeljuju tom statusu, čime sugerira da pojam „status izbjeglice” u smislu Ženevske konvencije treba razlikovati od pojma „status izbjeglice” na način na koji se taj pojam definira Direktivom 2011/95.
- 30 Tom presudom Sud je prije svega utvrdio da se Direktiva 2011/95, iako se njome uspostavlja sustav Unije za zaštitu izbjeglica, u svakom slučaju temelji na Ženevskoj konvenciji i njezin je cilj osigurati da se ta konvencija poštuje u potpunosti. Sud je u tom kontekstu pojasnio da je, ako kod državljanina države izvan Europske zajednice ili osobe bez državljanstva postoji osnovani strah od proganjanja u vlastitoj zemlji podrijetla, tu osobu potrebno kvalificirati kao izbjeglicu u smislu Direktive 2011/95 i Ženevske konvencije, neovisno o tome je li toj osobi formalno priznat status izbjeglice u skladu s Direktivom 2011/95. U

tom pogledu Sud je istaknuo, s jedne strane, da se Direktivom 2011/95 „status izbjeglice” definira kao priznavanje kao izbjeglice od strane države članice i, s druge strane, da je taj akt u potpunosti deklaratorne prirode i ne predstavlja konstitutivan element statusa izbjeglice.

- 31 Nadalje, Sud je istaknuo da su razlozi za opoziv i odbijanje statusa izbjeglice predviđeni Direktivom jednaki razlozima kojima se u skladu sa Ženevskom konvencijom opravdava prisilno udaljenje ili vraćanje izbjeglice. Sud je naglasio da, dok u slučajevima u kojima su ispunjeni uvjeti za pozivanje na navedene razloge primjena Ženevske konvencije može izbjeglici uskratiti zaštitu dodijeljenu načelom zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja u zemlju u kojoj bi njezin život ili sloboda bili ugroženi, Direktivu treba tumačiti i primijeniti na način koji je u skladu s pravima koja se priznaju Poveljom i kojima se isključuje svaka mogućnost prisilnog udaljenja ili vraćanja u takvu zemlju. U tim je okolnostima Sud utvrdio da se, u dijelu u kojem se Direktivom 2011/95 u svrhu osiguravanja zaštite sigurnosti i društva države članice domaćina, toj državi daje pravo da opozove ili odbije priznati status izbjeglice, dok se Ženevskom konvencijom upravo zbog istih razloga dopušta vraćanje izbjeglice u zemlju u kojoj bi njegov život ili sloboda bili ugroženi, pravom Unije dotičnim izbjeglicama dodjeljuje šira međunarodna zaštita od one koja je osigurana Ženevskom konvencijom.
- 32 Sud je također utvrdio da učinak opoziva ili odbijanja priznavanja statusa izbjeglice nije taj da se uskraćuje ili oduzima status izbjeglice osobi kod koje postoji osnovani strah od proganjanja u vlastitoj zemlji podrijetla. Naime, iako takva osoba ne stječe niti gubi pristup svim pravima i pogodnostima koje se Direktivom dodjeljuju osobama sa statusom izbjeglice, tom se direktivom u svakom slučaju omogućuje stjecanje ili zadržavanje pristupa određenim pravima predviđenima Ženevskom konvencijom. Sud je stoga zaključio da su odredbe Direktive o kojoj je riječ u skladu sa Ženevskom konvencijom i pravnim pravilima Povelje i UFEU-a kojima se nalaže poštovanje te konvencije.
- 33 Konkretno, sud koji je uputio zahtjev upućuje na točke 79., 80., 81. i 93. te presude.
- 34 U presudi od 9. studenoga 2010., B i D (C-57/09 i C-101/09, EU:C:2010:661) Sud je odlučio da slučajeve isključenja koji su se ispitali tom prilikom (članak 12. stavak 2. točke (b) i (c)) treba tumačiti kao posljedicu radnji počinjenih u prošlosti, pri čemu je napomenuo da se svaka opasnost koju izbjeglica može trenutačno predstavljati za dotičnu državu članicu može uzeti u obzir, ali ne u smislu članka 12. stavka 2., nego samo u smislu članka 14. stavka 4. ili članka 21. stavka 2.
- 35 Konkretno, sud koji je uputio zahtjev upućuje na točke 100. do 105. te presude.
- 36 S obzirom na sve navedeno, sud koji je uputio zahtjev smatra da je Sudu potrebno uputiti prethodna pitanja.